

Мазур Володимир Степанович

к.економ.наук, доцент кафедри міжнародного бізнесу та туризму
Тернопільського національного економічного університету

ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ – СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Анотація. Обґрунтовано теоретико-методичні засади та розроблено практичні рекомендації з формування ефективних механізмів становлення та функціонування сільського зеленого туризму як напряму диверсифікації діяльності суб'єктів туристичного сектору в контексті переходу їх на інноваційну модель розвитку.

Ключові слова: туристичний бізнес, агротуризм, сільський туризм, туристичні ресурси, туристичний продукт, туристичні послуги.

Постановка проблеми. В сучасних умовах туристичний бізнес є пріоритетним сектором національної економіки, розвиток якого в значній мірі визначається стратегічними векторами імплементації вітчизняного комплексу у європейський та світогосподарський простір.

З урахуванням комплексу передумов інституційного, природно- кліматичного, економічного, соціального та екологічного характеру в сучасних умовах, становлення та розвиток сільського зеленого туризму постає одним з перспективних напрямів диференціації господарської діяльності. Сільський зелений туризм, як компонента стратегії диверсифікації господарської діяльності, спроможний забезпечити вирішення проблем зайнятості сільського населення, підвищення рівня доходів туристичних агенств, раціонального природокористування та охорони довкілля.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблемних аспектів становлення й розвитку сільського зеленого туризму присвячено багато наукових праць відомих вітчизняних та зарубіжних дослідників. Різні наукові підходи до процесу управління діяльністю суб'єктів підприємництва у сфері туризму висвітлені в роботах В. Васильєва, В. Бірковича, П. Горішевського, В. Гловацької, В. Гоблика, А. Зінченко, Т. Зінчук, С. Ілляшенко, В. Кифяк, Н. Кудли, Т. Латиніна,

Т. Лужанської, І. Маркіної, І. Прокопи, М. Рутинського, Г. Шимечко, Л. Шульгіної, С. Боттрила, Б. Хиггинса, К. Ліндберга, Р. Лобо, К. Зіффера та ін.

Водночас, системні зрушення та мінливі умови функціонування туристичного бізнесу з урахуванням нових євроінтеграційних процесів та інноваційних моделей розвитку зумовлюють необхідність подальшого пошуку ефективних інструментів диверсифікації виробничої діяльності в напрямі становлення зеленого туризму.

Виклад основного матеріалу. Для багатьох країн при успішній реалізації тої чи іншої моделі зелений туризм за останні роки став високо прибутковим сектором туристичної індустрії і має подальші перспективи функціонування. Процес формування моделей в різних країнах проходив спільно з тими соціально-економічними процесами, які існували в різні періоди, а також станом галузей національної економіки. Міжнародна практика розвитку агротуризму показує, що успішність розвитку тої чи іншої моделі залежить від цілого ряду факторів, в першу чергу від організації державної підтримки. Пошук найбільш оптимальної для сучасних соціально-економічних умов України моделі є актуальним для становлення і розвитку даного виду туризму,

В Україні агротуризм, як виду відпочинку в порівнянні з європейськими країнами, ще мало відомий і поки що не входить в число видів туристичного продукту, широко впроваджу вальних на туристичному українському ринку (як виїзному, так і внутрішньому). Український ринок виїзного зеленого туризму розвинутий недостатньо, попит українців в ньому мало вивчений, у зарубіжних тур операторів політики просування свого агротуристичного продукту на українському туристичному ринку поки що немає. Популяризація агротуризму як організованого виду відпочинку - одне із завдань, яке необхідно вирішити для становлення його як перспективного сектору туристичної індустрії.

Огляд літературних джерел дозволив виділити основні тенденції розвитку, які допоможуть підтримці конкурентоздатності туристичної діяльності, залученню більшого числа туристів і подальшому розвитку агротуризму в нашій країні. Очевидним плюсом в розвитку агротуризму була б спрощена нормативно-правова база і програми розвитку зеленого туризму в Україні. Однак, спрощений спосіб реєстрації та оподаткування, негативно впливає на послуги, які будуть надавати

підприємці. Вихід з цієї ситуації може полягати в створенні єдиного сайту з реєстром всіх агротуристичних підприємств країни [1, с. 12].

Як зазначає О. Галич, в сфері сільського туризму були задіяні і інші жителі села які продають продукти, надають транспортні та інші послуги. У населення існує реальна можливість отримати додатковий прибуток. Однак інфраструктура не отримує належного розвитку [2, с. 88].

Узагальнюючи наукові підходи, викладені у наукових працях Зінчук Т. О., Т. Ю. Лужанська, С. С. Махлинець, Л. І. Тебляшкіна, Чеглея В. М. [3, с 56], враховуючи той факт, що Україна ще не має житлового фонду високого рівня, який забезпечує зелений туризм, як в Західній Європі, для неї можна рекомендувати модель розвитку агротуристичної індустрії, яка передбачає:

- наявність вільного, або умовно вільного житлового фонду в сільській місцевості;
- належний рівень комфортності та відповідний стан цього житлового фонду (приватні садиби з автономною системою забезпечення);
- системну державну підтримку зеленого туризму: прийняття політичного рішення про підтримку агротуризму як сектору сфери послуг;
- організаційну підтримку: створення структур, які будуть надавати системну допомогу та займатися організацією тур індустрії, а також впровадженням ІТ-технологій;
- організацію об'єднань суб'єктів сільського туризму які підтримують портали з базами даних за весь агро туристичний бізнес;
- нормативно-правове забезпечення;
- інформаційне та рекламно-інформаційне забезпечення просування сукупного агротуристичного продукту;
- головне - фінансову підтримку (система пільгового кредитування або дотації зеленого туризму).

З багатьох визначень розуміння агротуризму ми сформуємо наступне: «Агротуризм це туристичний продукт, створений з використанням сільських ресурсів і представлений в залежності від концепції приймаючої сторони, який передбачає стійкий розвиток туризму і сільських територій». Основною функцією

агротуризму є ефективне покращення психічного і фізичного стану людини. Серед економічних функцій ми викреслюємо створення ринку для реалізації специфічних ресурсів сільських місцевостей, що формує фінансові ресурси для їх діяльності і стимулювання економічного росту цих територій. В Україні необхідно враховувати специфіку розвитку сільського туризму. В Європі підтримка агротуризму багато в чому пояснюється перевиробництвом сільськогосподарської продукції, в Україні ж подібна ситуація відсутня.

Тому для нашої країни більш логічним є підхід, в рамках якого буде поєднуватися розвиток як агротуризму, так і самого агропромислового комплексу. Виходячи із зарубіжного досвіду можна припустити, що український агротуризм в своєму розвитку також пройде дві основні стадії - етап самостійного становлення за рахунок активності сільських підприємців та етап цілеспрямованого розвитку внаслідок значних зовнішніх інвестицій в організацію сільського відпочинку.

Класична модель зеленого туризму передбачає, що організацією його на селі займаються виключно сім'ї фермерів, які мають додатковий прибуток, однак не змінюють свого виробничого напрямку [4, с. 91].

Він зорієнтований на ознайомлення з особливостями та специфікою місцевого сільськогосподарського виробництва, традиційним побутом та створює економічну основу для розвитку дружніх з природою методів ведення сільського господарства.

Сільський (зелений) туризм - комплексна область економіки, яку потрібно розглядати як:

- сферу різноманітних послуг;
- сектор внутрішнього і міжнародного туризму;
- вид підприємницької діяльності в сільській місцевості.

Сучасна криза в аграрному секторі внесла свої корективи в діяльність сільськогосподарських підприємств. Механізація і модернізація цілком змінюють картину сільської дійсності. В багатьох сільських регіонах Європи сільське господарство перестає бути основною формою використання землі і найважливішою діяльністю сільської громади. Частка громад, що працює в сільському господарстві в Греції складає 30% від загальної кількості, в Португалії

-24%, в Іспанії та Ірландії - 17%, в Італії - 12%, в Бельгії, Данії, Великобританії - від 2 до 7% [5].

Сільський (зелений) туризм виник як наслідок швидкого розвитку готельної індустрії у великих курортних зонах. Ця форма туризму стала привабливою для туристів, які надають перевагу тиші і спокою, природному середовищу, безпосередньому контакту з місцевими традиціями. В останній час сільські туристичні напрямки стають все більш популярними, а сільський туристичний бізнес реєструє з року в рік все більший об'єм продаж, залучаючи все більшу кількість бізнесменів у цю сферу діяльності.

В даний час в динаміці українських туристичних потоків спостерігаються тенденції, які сприятливі до сільського туризму:

- орієнтація туристів на невеликі і комфортабельні структури розміщення, в яких господарює сімейна атмосфера;
- активне проведення часу позаміських зон (екскурсії, прогулянки, специфічні види спорту);
- підвищений інтерес до національних культурних цінностей,
- традицій, місцевих свят.

Крім того, сільський туризм забезпечив і соціальні зміни в житті села. Взаємовідносини між приймаючою стороною і туристом розвиваються по наступному сценарію: прибув як турист, а поїхав як товариш [6, с. 140].

Одна з тенденцій останніх років показує особливий інтерес містян до відпочинку на природі в сільській місцевості в селянських традиційних хатах. Як туристичний продукт - сільський туризм пропонує цілий пакет послуг, починаючи від розміщення в сільській хаті, екскурсій, харчування і закінчуючи активною участю в сільському житті.

Відпочинок на селі носить більш активний, ніж пасивний характер. Тут туристам пропонують заняття активного характеру, а також можливість пізнати щось нове. Враховуючи специфіку нашої країни та принципи концепції агротуризму, перспективними в умовах України, на наш погляд, можуть бути слідуючі напрямки розвитку зеленого (сільського) туризму:

1. Створення регіональних агротуристичних мереж через розвиток малого, сімейного та індивідуального агротуристичного бізнесу на базі існуючих турресурсів в сільській місцевості: малого сімейного готельного господарства та інфраструктури агротуризму.

2. Об'єднання соціокультурного середовища історичних об'єктів (монастирі, садиби відомих історичних постатей).

3. Створення великих і середніх спеціалізованих агротуристичних об'єктів, центрів (спортивних, культурних, кулінарних тощо).

4. Створення державних і приватних сільськогосподарських парків, комплексів (туристичних, виставкових, культурно -пропагандистських і т.д.), які мають відповідні місця розміщення та інфраструктуру.

Таким чином, враховуючи результати проведених наукових досліджень, слід відмітити необхідність проведення цілого ряду заходів по розвитку сільського (зеленого) туризму в Україні:

По-перше, необхідна системна державна підтримка сільського туризму, як соціально і економічно значимої сфери діяльності.

По-друге, необхідність нормативно-правового забезпечення розвитку сільського туризму.

По-третє, розробка та підтримка програм розвитку сільського туризму в західному, центральному, Південному та східному регіонах України.

По-четверте, створення регіональних об'єднань суб'єктів сільського туризму.

Головною метою концепції багатофункціонального диференційованого сільського зеленого туризму є сприяння активізації соціально-економічному розвитку сільських територій та відродження культурно-історичних і національних цінностей українського етно-суспільства та його окремих груп.

На відміну від традиційного туристичного бізнесу, концепція багатофункціонального диференційованого сільського туризму не ставить за ключовий орієнтир своєї діяльності максимізацію прибутку або капіталізацію вартості бізнесу. В методичній та прикладній площині реалізації даної концепції постають завдання відродження сільських територій та покращення рівня якості

життя сільського населення. В такому контексті основними пріоритетами реалізації концепції постають наступні:

- диверсифікація господарської діяльності суб'єктів туристичного бізнесу;
- відродження культурних, історичних, національних цінностей сільських територій та підвищення рівня патріотизму населення;
- популяризація традиційних ремесел, звичаїв, традицій, історичних видів діяльності;
- створення можливостей збільшення доходів населення сільських територій, подолання проблеми безробіття на селі;
- створення сприятливих передумов підвищення ступеня інтеграції сільського населення у світову мережу соціально-культурних інтересів;
- збереження екологічно чистих територій та всебічна категоризація зелених садиб;
- всебічне відродження сільських територій.

Система управління діяльністю суб'єктів сільського зеленого туризму має ґрунтуватись на об'єктивних принципах, які постають домінантними при обґрунтуванні стратегії розвитку агротуристичних формувань, враховують специфічні особливості їх діяльності та відповідають сучасним реаліям господарської практики. Системний методичний підхід до процесу становлення й розвитку сільського зеленого туризму має бути концептуально виражений у системі принципів управління туристичної агротуристичною діяльністю [7, с. 25].

Розробка і здійснення стратегії диференціації діяльності суб'єктів аграрного сектору за рахунок надання послуг сільського зеленого туризму потребують проведення системних науково-методологічних досліджень формування та використання ефективного механізму управління агротуристичною діяльністю, адекватного сучасним реаліям господарської практики.

Концептуальний зміст механізму управління сільським зеленим туризмом має враховувати структурну композицію завдань, функцій і принципів, їх вплив на здійснення операційної, фінансової та інвестиційної діяльності агропідприємства, взаємозв'язок із основним і результативним показниками функціонування і розвитку суб'єктів сільського зеленого туризму.

З урахуванням змісту вищезазначених елементів, головною стратегічною метою становлення й розвитку зеленого туризму є підвищення рівня конкурентоспроможності бізнес-структур, ефективний розвиток сільських територій та покращення рівня якості життя сільського населення.

Розроблений механізм управління діяльністю суб'єктів сільського зеленого туризму є конкретним відображенням інструментарію, методів і важелів впливу на процес організації і надання відповідних послуг в єдиній системі управління господарською діяльністю агроструктур (рис. 1).

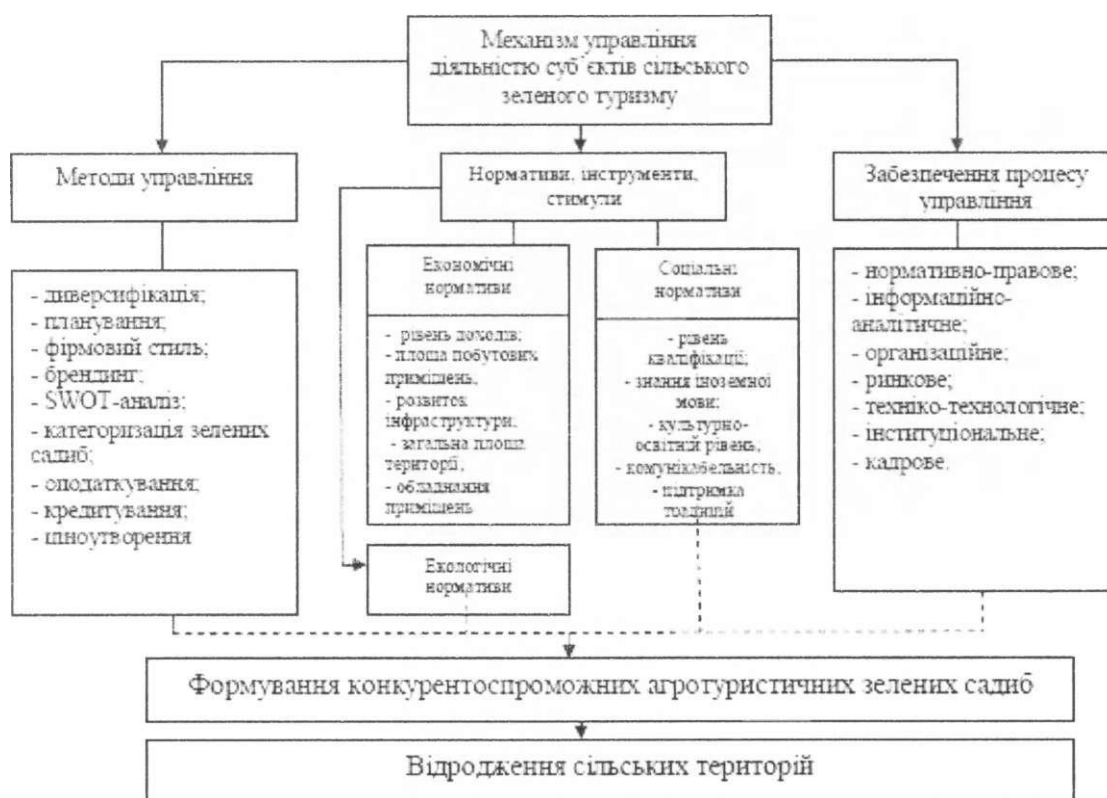

Рис. 1. Елементи механізму управління діяльністю суб'єктів сільського зеленого туризму

Джерело: побудовано автором

Комплексний підхід до механізму управління діяльністю суб'єктів сільського зеленого туризму передбачає наукове обґрунтування сукупності методів управління, до яких було віднесено [8, с. 144]:

- диверсифікацію господарської діяльності та виділення сільського зеленого туризму в якості додаткового;

- фірмовий стиль та систему брендингу агроєкосадиб, які популяризують туристичні послуги та виконують функцію стимулювання їх просування на ринок;
- планування (тактичне, оперативне і стратегічне);
- категоризація зелених садиб, яка виступає як провідний елемент сучасної системи створення якісних «зеленого» туристичного продукту та нарощування туристичних потоків до сільської місцевості.

Нині кожна країна прагне створити власну національну модель розвитку сільського туризму. Слід зазначити, що сільський туризм може розвиватися не скрізь, з лише в регіонах, не охоплених діяльністю, яка забруднює навколишнє середовище. Крім того, для розвитку сільського туризму в певному регіоні необхідне поєднання трьох елементів: первинні - природні і сільськогосподарські компоненти в регіоні (ці елементи, власне, і залучають туристів: наприклад, озера, придатні для купання); вторинні - все, що необхідно для проживання туристів у цьому регіоні (кемпінги, фермерські садиби, магазини); додаткові - все, що робить проживання туристів більш зручним і комфортним. Крім того, слід зазначити, що культурні цінності сільського середовища (побут, духовний світ, фольклор тощо) не менш за природне середовище приваблюють туристів.

Україна посідає одне з провідних місць у Європі за рівнем забезпеченості природними та історико-культурними ресурсами, здатними стимулювати значний інтерес у вітчизняних та іноземних туристів. Курортні та рекреаційні території нашої держави становлять близько 9,1 млрд. га., тобто 15% території.

Експлуатаційні запаси мінеральних вод дають змогу використовувати їх в об'ємі понад 64 тисяч кубометрів на добу. На державному обліку в Україні перебуває понад 130 тисяч пам'яток, з них 57 206 - пам'ятки археології (418 з яких національного значення), 51 364 - пам'ятки історії (142), 5926 - пам'ятки монументального мистецтва (44), 16 293 - пам'ятки архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва та ландшафтні (3 541). У нашій державі функціонує 61 історико-культурний заповідник, 13 мають статус національних. В Україні налічується 1230 закладів готельного господарства (загальна кількість місць - 104 тисячі), які щороку обслуговують близько 4 млн. людей (17,5% із них - іноземці).

3,3 тисячі санаторно-курортних і оздоровчих закладів загальною місткістю 481 тисяча ліжок щороку приймають майже 3,2 млн. відпочивальників (14% - іноземці). Наукове, методичне й кадрове забезпечення у сфері туризму та курортів здійснюють понад 130 вищих навчальних закладів (а це - тисячі майбутніх менеджерів турфірм), 4 науково-дослідні інститути Міністерства охорони здоров'я України та Науковий центр розвитку туризму Міністерства культури України. У туристичній галузі нашої держави зайнято понад 3 млн. осіб (7% працюючого населення). Що свідчить про нагальну необхідність збільшити число робочих місць у цій сфері [9].

В цілому, територію України за спеціалізацією рекреаційного обслуговування, структурою рекреаційних ресурсів і напрямками їх освоєння, охорони та відновлення на чотири рекреаційні регіони (Карпатський, Кримський, Дніпровсько-Дністровський, Азово-Чорноморський), у межах яких розміщуються вісім рекреаційних районів.

Найбільшу питому вагу територій та об'єктів природно-ресурсного потенціалу мають [9]:

- від 8 до 13 % - Тернопільська, Херсонська, Закарпатська, Івано- Франківська та Хмельницька області;
- 5-7% - Сумська, Рівненська, Чернівецька області;
- 3-5 % - Чернігівська, Львівська область та АР Крим;
- до 3 % - Донецька, Миколаївська, Полтавська області;
- до 2% - Волинська, Житомирська, Запорізька, Одеська, Черкаська області.
- до 1% - інші.

Різноманітний рекреаційний потенціал України нині розглядається як вагоме джерело економічного розвитку держави на перспективу.

Аналіз внутрішніх та зовнішніх туристичних потоків в межах України показав, що внутрішній туристичний потік займає близько 28,5% у структурі сукупного руху споживачів туристичних послуг (табл. 1). Найбільша частка туристів приходилась на українців, які користувались послугами іноземних туристичних об'єктів - 56,8%. При цьому, маючи потужний рекреаційний та туристичний потенціал, за останні

роки Україна має негативну тенденцію зменшення внутрішніх обсягів туристичних потоків та нарощування зовнішніх.

Це призводить до вимивання потенційних фінансових ресурсів із вітчизняної туристичної галузі та потенційно звужує можливості національних об'єктів туристичного бізнесу до нарощування свого потенціалу.

Таблиця 1

Розподіл туристів, які обслуговувались суб'єктами туристичної діяльності України, за організаційними формами туризму

Кількість туристів	Ретроспективний період, роки				
	2005		2015		Приріст 2015 р. до 2005 р., %
	тис. осіб	%	тис. осіб	%	
Іноземні туристи (в'їзний туризм)	378	18.7	336	14.7	-11.1
Громадяни України, які виїжджали за кордон (виїзний туризм)	285	14.2	1296	56,8	+354,7
Туристи, охоплені внутрішнім туризмом	1351	67.1	649	28,5	-52.0
Всього	2014	100	2281	100	+13,3

Джерело: складено автором за [9]

Тернопільська область є однією з найбільших адміністративно-територіальних одиниць України та характеризується досить потужним економічним та соціальним потенціалом. Станом на 01.01.2015 р. чисельність населення Тернопільської області складала 2396,5 тис. осіб, з яких 793,3 тис. осіб - сільське населення (5,6% всього сільського населення України). В області функціонує 842 тис. домогосподарств, 32% з яких знаходяться у сільській місцевості.

В Тернопільській області на сучасному етапі зосереджено близько 3,8% всіх офіційно зареєстрованих туристичних операторів України (туроператорів, турагентів та суб'єктів, які здійснюють екскурсійну діяльність). Найбільша їх чисельність функціонує в м.Тернопіль, містах Бучач,Заліщики, Кременець, Почаїв, Чортків тощо.

Процес створення туристичного продукту забезпечують близько 732 працівника, з загальної кількості яких 43,8% - професійний персонал, який має вищу або середню спеціальну освіту [9] . Загальні тенденції збільшення кількості

суб'єктів туристичної індустрії, зокрема характерно й для Тернопільської області (табл. 2). Як свідчать статистичні спостереження, загальна кількість об'єктів туристичного бізнесу в області станом на 2015р. становить близько 685 одиниць, з яких найбільшу питому вагу займають туристичні заклади, що діють на тимчасовій сезонній основі - 36,6%.

Таблиця 2

Наявність об'єктів туристичного бізнесу в Тернопільській області
(станом на 01.01.2015 р.)

Об'єкти надання туристичних послуг	Кількість од.	з них :		Кількість розмішених осіб	Середня потужність об'єктів туристичного бізнесу, місць
		постійні	сезонні		
Готелі та аналогічні об'єкти - всього	253	214	39	295298	42.9
їх питома вага у загальній кількості по Україні. %	9.6	9.0	14,5	7.7	39.0
в т.ч. готелі	103	99	4	203012	68.3
хостели	4	4	-	2572	26.0
гуртожитки	10	8	2	2385	25.8
Спеціалізовані об'єкти - всього	432	37	395	272380	119.4
їм питома вага у загальній кількості по Україні %	22,4	7.3	27,8	16.9	38.8
втл. санаторії	20	15	5	67699	463.3
днішчі центри	1	1	-	15001	1200
будинки відпочинку		1	-	12753	126.5
бази відпочинку	7	1	6	9659	252.9
Всього об'єктів туристичного бізнесу	685	251	434	567678	91.2
їх питома вага у загальній кількості по Україні %	14.9	8,7	25.7	10,5	34.6

Джерело: складено автором за [9]

В основному, об'єкти туристичної індустрії представлені готельними засобами розміщення туристів та відпочиваючих, причому за останні роки, незважаючи на наслідки фінансової кризи та загальну макроекономічну нестабільність в країні, спостерігається значна активізація інвестиційних потоків, які спрямовуються у капітальне будівництво готельно-ресторанних комплексів області. Сукупна кількість об'єктів Тернопільської області, які

приймають участь в процесі надання туристичних послуг в Україні, становить близько 15%.

Необхідно зазначити, з точки зору регіонального розміщення суб'єктів туристичного бізнесу в межах України, за ключовим критерієм вартості наданих послуг, найбільш привабливими з точки зору цінового фактору для туристів є об'єкти, які знаходяться у Чернігівській, Кіровоградській, Сумській та Волинській областях. Вартість одиниці туристичних послуг в цих областях залишається значно нижче середнього рівня по країні. Найдорожчі туристичні послуги надаються в Одеській, Івано-Франківській та Запорізькій областях.

Обґрунтування науково-теоретичного базису розвитку туризму показало, що одним з найважливіших чинників забезпечення ефективного використання туристичних ресурсів є наявність туристичної інфраструктури. Це готелі, мотелі, будинки відпочинку, пансіонати, санаторії, туристичні садиби, заклади харчування, транспортні засоби тощо. Слід відмітити що матеріальна база туризму нараховує більше 2000 підприємств готельного господарства з загальною кількістю більше 500 000 місць. За формою власності вони розподіляються так: 30% знаходиться в державній та комунальній власності, 37% в колективній та 27% в приватній.

Отже, резюмуючи сказане вище, можна зробити висновок, що найбільш перспективними з точки зору створення вартості туристичного продукту в області постають готелі, туристичні бази та гуртожитки для приїжджих. Найменш перспективними поки залишаються хостели і кемпінги. Однак, наявна інфраструктура, яка призначена для туризму недостатня, її необхідно розглядати в широкому сенсі: основні елементи інфраструктури повинні виконувати не тільки виключно рекреаційну функцію, а й повинні слугувати ведучим фактором покращення всього соціально-економічного життя країни.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розробок у даному напрямку. У статті узагальнено та запропоновано нові підходи до вирішення науково-практичної проблеми, зміст якої полягає в опрацюванні теоретико-методичних засад і розробці практичних рекомендацій з формування ефективних механізмів і важелів управління розвитком сільського зеленого

туризму. За результатами проведеного дослідження найбільш вагомими є наступні висновки:

1. Доведено, що роль сільського зеленого туризму в сучасній економіці значно актуалізується та употужнюється за умов активізації міжрегіональних та міжнародних соціально-економічних, культурно-історичних, соціо- та етнокультурних зв'язків.

2. Запропоновано в рамках моделі розвитку вітчизняної агротуристичної індустрії, дефініцію «сільський зелений туризм», під яким слід розуміти діяльність зі створення туристичного продукту на основі використання ресурсів сільських і прилеглих територій.

3. Обґрунтовано, що подолання існуючих проблем та перешкод розвитку зеленого туризму в Україні можливе через задіяння ефективного механізму диверсифікації господарської діяльності суб'єктів туристичного бізнесу, пріоритетними напрямками якого мають стати: 1) створення регіональних туристичних мереж через розвиток господарських товариств сімейного та індивідуального агротуристичного бізнесу на базі існуючих ресурсів в сільській місцевості; 2) об'єднання прилеглої соціокультурної середовища (монастирі, палацові комплекси, садиби відомих історичних постатей); 3) створення спеціалізованих туристичних об'єктів, зокрема, спортивних, культурних та інших центрів, виставкових, відпочинкових, інтелектуальних комплексів, які мають базові точки розвитку та інфраструктуру.

4. З метою організаційного забезпечення процесів інноваційних перетворень у галузі зеленого туризму запропоновано створення туристичного консалтингового центру, мета якого полягає у вдосконаленні туристичної діяльності, а основними видами є надання різноцільових консалтингових, інформаційних, посередницьких і туристичних послуг, котрі сприятимуть розвитку зеленого туризму за просторовою ознакою.

5. Розроблено механізм державної підтримки розвитку сільського зеленого туризму в розрізі заходів на макро- та мезорівнях. Запропоновано систему підтримки становлення й розвитку зеленого туризму через удосконалення

інституційного середовища, розвиток інфраструктури та покращення використання ресурсних можливостей сільських територій.

Література:

1. Артюхова І. В. Чинники формування й збереження конкурентних переваг фірм туристичної галузі /І. В. Артюхова // Вісник економічної науки України.-2015.-№2.-С. 11-14.

2. Галич О. А. Зелений туризм: сутність та перспективи розвитку на Полтавщині / О. А. Галич, І. В. Шевченко // Економіка АПК. - 2013. - № 68. - С. 86-92.

3. Лужанська Т.Ю. Сільський туризм: історія, сьогодення та перспективи / Т.Ю. Лужанська, С.С. Махлинець, Л.І. Тебляшкіна. - К.: Кондор, 2013.-385 с.

4. Bottrill C.G., Pearce D.G. Ecotourism: Towards a key elements approach to operationalising the concept.//Journal of Sustainable Tourism, 3 (1), 2011.-208 p.

5. Матеріали Державного агентства України з туризму і курортів.» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://tourism.gov.ua/ua>.

6. Биркович В. І. Сільський зелений туризм - пріоритет розвитку туристичної галузі України /В.І. Биркович//Стратегічні пріоритети // Науково-аналітичний щоквартальний збірник. - 2015. - №1(6). - СЛ38-143.

7. Higgins B.R. The Global Structure of the Nature Tourism Industry: Ecotourists, Tour Operators and Local Business.//Journal of Tourism Research, 7(3), 2014.-р. 20-39.

8. Пилипенко А.А. Організація стратегічного управління розвитком туристично-рекреаційного кластеру / А.А. Пилипенко // Бізнес-інформ. - 2014. -№ 10. -С. 145-149.

9. Статистичний бюлетень «Туристична діяльність в Тернопільській області у 2015 р.» / Головне управління статистики в Одеській області. - Одеса, 2014.-51с.